27.2.2024 187/01.04.01.00/2024

Eduskunta
Hallintovaliokunta

Suojelupoliisin lausunto valtioneuvoston selvityksestä Suomen avaintavoitteista EU:n strategiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan vaikuttamiseksi (E 58/2023 vp)

Hallintovaliokunta on pyytänyt Suojelupoliisin lausuntoa valtioneuvoston E-kirjeestä koskien Suomen avaintavoitteita EU:n strategiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan vaikuttamiseksi (E 58/2023 vp).

Suojelupoliisi lausuu kunnioittaen seuraavaa:

Suojelupoliisin tehtävistä säädetään poliisin hallinnosta annetun lain 10 §:ssä (110/1992). Käytännössä Suojelupoliisin tehtävät jakaantuvat kahteen osaan. Ensinnäkin Suojelupoliisin tehtävänä on kansallisen turvallisuuden suojaaminen eli siviilitiedustelun suorittaminen. Toiseksi Suojelupoliisin tehtävänä on estää ja paljastaa sellaisia rikoksia, jotka voivat uhata valtio- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta. Näihin lukeutuvat esimerkiksi rikoslaissa rangaistavaksi säädetyt vakoilu- ja terrorismirikokset.

Kansallisen turvallisuuden osalta on keskeistä huomioida, että se on Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 4.2 artiklan viimeisessä virkkeessä nimenomaisesti suljettu EU:n toimivallan ulkopuolelle. Kyseinen toimivallan jako on Suojelupoliisin toiminnan ja kansallisen turvallisuuden suojaamisen kannalta ylipäänsä erittäin tärkeää ja se tulisi huomioida lähtökohtaisesti kaikessa EU-sääntelyssä.

E-kirjeessä on korostettu EU:n digitaalista johtajuutta, joka edellyttää investointeja erityisesti murrosteknologioihin, kuten tekoälyratkaisuihin, suurteho- ja kvanttilaskentaan, siruteknologiaan sekä 6G:hen. Suojelupoliisi yhtyy tähän näkökohtaan. EU:n suvereniteetin ja turvallisuuden kannalta on aivan keskeistä, että EU:lla säilyy oma kyvykkyys erityisesti murrosteknologioihin ja myös muuhun digitaaliseen infrastruktuuriin liittyen. Suojelupoliisin näkemyksen mukaan on lisäksi erityisen tärkeää, että aloitetta oikeus- ja lainvalvontaviranomaisten pääsystä digitaalisessa ympäristössä edistetään EU:ssa (ns. Going Dark -aloite).

E-kirjeessä todetaan myös, että Suomi korostaa EU:n globaalin vaikuttavuuden parantamista erityisesti murrosteknologioiden standardointiin liittyen. Tältä osin Suojelupoliisi korostaa, että erityisesti murrosteknologioita, kuten tekoälyä koskien, EU-sääntelyllä on globaalilla tasolla merkitystä ainoastaan siltä osin, kun muut valtiot ovat siihen valmiita sitoutumaan. On todennäköistä, että

1100 - 0423

etenkään autoritääriset valtiot eivät tule sitoutumaan tekoälyn käyttöä koskeviin periaatteisiin, ainakaan siltä osin, kun ne katsovat sen liittyvän keskeisiksi katsomiensa etujen saavuttamiseen. On erittäin tärkeää varmistaa, etteivät demokraattiset valtiot joudu merkittävästi huonompaan asemaan hyödyntäessään esimerkiksi tekoälyä sisältävää teknologiaa, silloin kun ne suojaavat keskeisiä turvallisuusetujaan toisten valtioiden vihamieliseltä toiminnalta.

EU:n sisäistä turvallisuutta koskevaksi avaintavoitteeksi E-kirjeessä esitetään muun ohella sitä, että oikeus- ja lainvalvontaviranomaisten toimintaedellytyksiä ja rajat ylittävää yhteistyötä kehitetään vastaamaan merkittävästi muuttunutta turvallisuusympäristöä. E-kirjeessä todetaan, että tältä osin keskeistä on mm. viranomaisten tiedonsaanti. Lisäksi Suomen tavoitteena on, että viranomaisten keskinäistä tietojenvaihtoa jäsenmaiden välillä lisätään terrorismin ja muun rikollisuuden torjumiseksi. Suojelupoliisi pitää tavoitteita rikostorjunnan osalta tärkeinä ja korostaa, että tiedonvaihto on tärkeää sekä jäsenvaltioiden että EU:n toimielimien ja virastojen kuten Europolin välillä. Suojelupoliisi tekee omaan toimialaansa liittyen säännönmukaisesti tiedonvaihtoa EU:n jäsenvaltioiden turvallisuus- ja tiedustelupalveluiden kanssa EU:n rakenteiden ulkopuolella.

Muuttoliikkeen hallintaa koskien on E-kirjeessä esitetty tavoitteeksi, että Suomi edistää määrätietoisesti ratkaisuja, joilla estettäisiin ulkoisten toimijoiden mahdollisuuksia käyttää muuttoliikettä unioniin kohdistuvan vaikuttamisen välineenä. Edelleen esitetään, että Suomi edistää rakentavasti sellaisen EU-tason mekanismin käyttöönottoa, jolla laajamittaisen laittoman tai välineellistetyn maahanmuuton tilanteessa yksilöllisten turvapaikkahakemusten käsittely voidaan väliaikaisesti keskeyttää tilanteessa, jossa valtion suvereniteetti vaarantuu esimerkiksi vieraan valtion vihamielisten toimenpiteiden johdosta. Suojelupoliisi pitää välttämättömänä edistää asiaa EU-tasolla ja toteaa, että tavoite on erittäin tärkeä ottaen myös huomioon maahanmuuttoa koskevan EU-lainsäädännön harmonisointitavoitteet.

Suojelupoliisin ylitarkastaja Heli Heikkola

Asiakirja (ID 50231) on sähköisesti allekirjoitettu Suojelupoliisin asiankäsittelyjärjestelmässä 27.2.2024 11.04.41. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.